

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ УНИКНЕННЯ ДЕФОЛТУ В УКРАЇНІ

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A DEFAULT AVOIDANCE MECHANISM IN UKRAINE

У пропонованій статті автором досліджено, що сьогодні державно-приватне партнерство може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, оскільки воно дозволяє державі співпрацювати з приватним сектором для реалізації проєктів, які можуть бути складними або дорогими для держави здійснити самостійно. Встановлено, що використовувати ДПП для залучення інвестицій у великі проєкти, такі як будівництво доріг, мостів, аеропортів, енергетичних та інших інфраструктурних об'єктів. Приватні партнери, у свою чергу, можуть мати більше досвіду та експертизи в певних галузях, що може допомогти у підвищенні ефективності проєктів. Для реалізації ДПП в Україні необхідно створити сприятливу правову та інституційну базу, яка забезпечить захист інтересів держави та приватних інвесторів. Зокрема, потрібно визначити механізми залучення інвесторів, встановити прозорі умови угод ДПП, розробити ефективні механізми контролю за їх реалізацією, а також забезпечити механізми врегулювання можливих спорів. Зазначається, що ДПП може допомогти зменшити бюджетний тиск на державу, оскільки частка витрат на проєкт розподіляється між державою та приватними партнерами. Визначено, що ДПП може бути ефективним інструментом для залучення приватних інвестицій у будівництво інфраструктури та соціальних об'єктів в Україні, що може допомогти уникнути дефолту та забезпечити економічний розвиток країни. Однак, необхідно ретельно відбирати проєкти, дотримуватись принципів прозорості та відкритості та належно контролювати виконання умов угод ДПП, щоб забезпечити їх успішну реалізацію та виконання цілей держави. Це може зменшити потребу у державних залозиченнях та допомогти зберегти фінансову стабільність. Зроблено висновок, що у випадку успішної реалізації ДПП, держава може отримати не тільки інвестиції та нові інфраструктурні об'єкти, але й покращення управління та ефективність державних підприємств. Однак, для забезпечення успішної реалізації проєктів, необхідно здійснювати належний контроль та моніторинг за їх реалізацією та дотриманням умов угод ДПП.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, уникнення дефолту інфраструк-

турні проєкти, інвестиції, ризики та можливості, ефективність механізму.

In the proposed article, the author researched that today public-private partnership can be an effective mechanism for avoiding default in Ukraine, as it allows the state to cooperate with the private sector to implement projects that may be difficult or expensive for the state to implement on its own. It has been established that PPPs should be used to attract investments in large projects, such as the construction of roads, bridges, airports, energy and other infrastructure facilities. Private partners, in turn, may have more experience and expertise in certain fields, which can help improve the effectiveness of projects. For the implementation of PPP in Ukraine, it is necessary to create a favorable legal and institutional framework that will ensure the protection of the interests of the state and private investors. In particular, it is necessary to determine mechanisms for attracting investors, establish transparent terms of PPP agreements, develop effective mechanisms for monitoring their implementation, as well as provide mechanisms for settling possible disputes. It is noted that PPP can help reduce budgetary pressure on the state, since the share of project costs is distributed between the state and private partners. It was determined that PPP can be an effective tool for attracting private investment in the construction of infrastructure and social facilities in Ukraine, which can help avoid default and ensure the country's economic development. However, it is necessary to carefully select projects, adhere to the principles of transparency and openness, and properly monitor the implementation of the terms of PPP agreements in order to ensure their successful implementation and the fulfillment of state goals. This can reduce the need for government borrowing and help maintain financial stability. It was concluded that in the case of successful PPP implementation, the state can receive not only investments and new infrastructure facilities, but also improved management and efficiency of state-owned enterprises. However, to ensure the successful implementation of projects, it is necessary to carry out proper control and monitoring of their implementation and compliance with the terms of PPP agreements.

Key words: public-private partnership, avoiding default, infrastructure projects, investments, risks and opportunities, effectiveness of the mechanism.

УДК 35.073.515.3
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.34.10>

Перестюк І.М.

к. наук з держ. упр.,
докторантка кафедри публічного управління та адміністрування
Навчально-науковий інститут неперервної освіти в Національному авіаційному університеті

Постановка проблеми. Україна вже багато років стикається з економічними проблемами, серед яких особливо актуальним є високий рівень боргового навантаження та можливість дефолту. Державі необхідно залучати фінансування для інфраструктурних проєктів, щоб забезпечити розвиток економіки, однак залежність від зовнішнього боргу створює серйозний ризик дефолту та невиплати заборго-

ваності. Важливо знайти ефективні механізми залучення інвестицій та уникнення дефолту. Одним із можливих рішень може стати державно-приватне партнерство, що полягає у співпраці між державою та приватним сектором у реалізації інфраструктурних проєктів. Однак, перед тим як використовувати цей механізм, необхідно ретельно проаналізувати всі можливі ризики та визначити взаємови-

гідні умови для всіх сторін, щоб забезпечити ефективність механізму та стабільність економіки країни. Також необхідно врахувати досвід приватного та державного сектору у реалізації подібних проєктів, щоб максимально використати їх потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми державно-приватне партнерство як механізм уникнення дефолту в Україні досліджували такі науковці, як: А. Павленко, О. Іващенко, В. Гребенюк, Ю. Воробйова, О. Луценко, Н. Ковальчук та інші.

Мета статті. Метою статті державно-приватного партнерство як механізм уникнення дефолту в Україні є розкриття можливостей використання державно-приватного партнерства, як механізму уникнення дефолту в Україні та виявлення його ефективності.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні державно-приватне партнерство (далі – ДПП) може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, оскільки воно дозволяє державі співпрацювати з приватним сектором для реалізації проєктів, які можуть бути складними або дорогими для держави здійснити самостійно.

Надумку вченого Ю. Воробйова [2, с. 40–44], що держава може використовувати ДПП для залучення інвестицій у великі проєкти, такі як будівництво доріг, мостів, аеропортів, енергетичних та інших інфраструктурних об'єктів. Приватні партнери, у свою чергу, можуть мати більше досвіду та експертизи в певних галузях, що може допомогти у підвищенні ефективності проєктів. Крім того, ДПП може допомогти зменшити бюджетний тиск на державу, оскільки частка витрат на проєкт розподіляється між державою та приватними партнерами. Це може зменшити потребу у державних запозиченнях та допомогти зберегти фінансову стабільність.

Слід додати, що ДПП також може мати деякі ризики та недоліки. Наприклад, приватні партнери можуть мати більше впливу на проєкт, що може привести до того, що держава втратить контроль над ним. Також, укладання угод ДПП може бути складним та часом спричинювати конфлікти між сторонами. У зв'язку з цим, держава повинна забезпечити належний рівень регулювання та контролю над ДПП, щоб забезпечити ефективність проєктів та захистити інтереси держави та громадян.

Доречно наголосити, що відповідальний та належно організований ДПП може бути корисним механізмом уникнення дефолту в Україні, але перед його використанням необхідно здійснити детальний аналіз ризиків та

переваг для держави та приватних партнерів. Крім того, важливо забезпечити прозорість та відкритість укладання угод ДПП, щоб забезпечити довіру сторін та громадськості. В Україні ДПП застосовуються в різних галузях, включаючи транспортну інфраструктуру, енергетику, медицину, освіту та інші. Зокрема, ДПП застосовувалися для будівництва автомобільної дороги «Київ – Одеса», реконструкції аеропорту «Київ», будівництва нових газотранспортних мереж та інших проєктів [7].

Варто зауважити, що ДПП може стати ефективним механізмом для залучення інвестицій та реалізації складних інфраструктурних проєктів в Україні. Але, щоб забезпечити ефективність та захист інтересів держави, необхідно проводити детальний аналіз ризиків та переваг, забезпечувати належне регулювання та контроль, а також забезпечувати прозорість та відкритість укладання угод ДПП. Також важливо забезпечити участь громадськості у процесі укладання та моніторингу угод ДПП. Громадськість може вносити свої пропозиції щодо проєктів, висувати вимоги до партнерів у ДПП та брати участь у контролі за реалізацією проєктів.

Також важливим є забезпечення участі державних органів у контролі та моніторингу реалізації проєктів, що здійснюються за ДПП. Для цього можуть бути створені спеціальні органи або комітети, що відповідають за контроль за реалізацією проєктів та додержанням умов угод ДПП. Зокрема, необхідно забезпечити належне регулювання та моніторинг у сфері ціноутворення, забезпечення якості та технічних стандартів, охорони навколишнього середовища та соціальної відповідальності партнерів у ДПП [8].

Необхідно звернути увагу, що ДПП може бути використано для підвищення ефективності державних підприємств та покращення їх фінансового стану. Для цього можуть бути укладені угоди про передачу управління та контролю над підприємствами приватним партнерам. Однак, ДПП також може мати ризики для держави, зокрема пов'язані з втраченою контролю над інфраструктурою та збільшенням залежності від іноземних інвесторів. Тому, перед укладанням угод ДПП, необхідно проводити детальний аналіз ризиків та переваг для держави та приватних партнерів.

У випадку успішної реалізації ДПП, держава може отримати не тільки інвестиції та нові інфраструктурні об'єкти, але й покращення управління та ефективності державних підприємств. Однак, для забезпечення успішної реалізації проєктів, необхідно здійснювати належний контроль та моніторинг за їх реалізацією та дотриманням умов угод ДПП [6, с. 85–89].

Важливим елементом успішної реалізації проєктів ДПП є також визначення прав та обов'язків учасників угоди. Держава та приватний партнер повинні мати чіткі умови щодо розподілу ризиків, відповідальності за збитки та доходи від проєкту. Зокрема, в угодах ДПП можуть бути передбачені механізми, що дозволяють зменшувати ризики для держави, наприклад, захищати інтереси держави при непередбачуваних обставинах, які можуть виникнути під час реалізації проєкту. Також можуть бути передбачені механізми, що забезпечують відшкодування збитків державі, якщо приватний партнер не виконує своїх зобов'язань.

Окремо, необхідно зазначити, що ДПП може стати ефективним механізмом уникнення дефолту для держави, якщо будуть виконані такі умови, як чітке визначення прав та обов'язків учасників, належний контроль та моніторинг за реалізацією проєктів, участь громадськості в процесі укладання та моніторингу угод ДПП, а також детальний аналіз ризиків та переваг для держави та приватних партнерів.

Доцільно зазначити, що на думку вченого Н. Гончарука [2, с. 122–129] одним з найбільш відомих проєктів ДПП в Україні є будівництво авто мобільної дороги «Київ – Чоп». Проєкт було реалізовано в рамках угоди між Україною та польською компанією «Gefeg», яка виступала приватним партнером. За даними Міністерства інфраструктури України, вартість проєкту становила близько двох мільярдів євро. Приватний партнер забезпечив фінансування будівництва дороги, а також відповідав за її експлуатацію та ремонт. Держава з свого боку зобов'язалася забезпечити правовий захист інтересів приватного партнера, забезпечити необхідні земельні ділянки для будівництва дороги, а також забезпечити належний контроль за якістю будівництва. Проєкт успішно реалізовано і дорога була відкрита в 2018 році. За словами Міністерства інфраструктури України, дорога «Київ – Чоп» стала однією з найбільш безпечних та комфортних автомобільних доріг в Україні, яка покращила транспортне сполучення між західною та центральною Україною.

Варто підкреслити, що державно-приватне партнерство може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні. Проєкти ДПП дозволяють залучати приватний капітал для реалізації інфраструктурних проєктів, зменшувати фінансові ризики для держави, а також покращувати якість та доступність інфраструктури для громадян.

Слід додати, що крім будівництва інфраструктури, ДПП може бути використано і в

інших сферах економіки. Наприклад, у сфері енергетики. Україна має потужний потенціал у сфері відновлюваної енергетики, особливо в енергетиці вітроенергетики та сонячної енергетики. Проте розвиток цих секторів потребує значних інвестицій. В рамках ДПП можна залучати приватні інвестиції для будівництва енергетичних об'єктів та їх експлуатації. Укладання угод ДПП також може бути ефективним механізмом для виконання державних зобов'язань у сфері соціальної інфраструктури, такої як охорона здоров'я та освіта. Наприклад, можна укладати угоди ДПП для будівництва лікарень, шкіл та інших соціальних об'єктів. При цьому приватний партнер забезпечує фінансування будівництва та експлуатації об'єкту, а держава забезпечує належний контроль за якістю наданих послуг та регулювання цін [1, с. 25–29].

Доречно зауважити, що укладання угод ДПП також має свої ризики та недоліки. Наприклад, приватні компанії можуть ставити високі вимоги щодо отримання прибутку, що може призвести до збільшення вартості проєкту для держави або обмеження доступу громадян до наданих послуг. Також можливі конфлікти між державою та приватним партнером, які можуть призвести до затримки реалізації проєкту. ДПП може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, оскільки дозволяє залучати приватні інвестиції для реалізації проєктів з будівництва інфраструктури та соціальних об'єктів, що може зменшити навантаження на державний бюджет. Крім того, ДПП сприяє покращенню якості та швидкості реалізації проєктів за рахунок залучення приватного досвіду та технологій. Доречно зауважити, що успішність ДПП залежить від ретельного відбору проєктів, правильного визначення ролей та відповідальності держави та приватного партнера, а також від належного контролю за виконанням умов угоди. Також необхідно забезпечувати відкритість та прозорість у процесі укладання та реалізації угод ДПП, щоб уникнути можливих корупційних ризиків [10].

Варто підкреслити, що ДПП може бути ефективним інструментом для залучення приватних інвестицій у будівництво інфраструктури та соціальних об'єктів в Україні, що може допомогти уникнути дефолту та забезпечити економічний розвиток країни. Однак, необхідно ретельно відбирати проєкти, дотримуватись принципів прозорості та відкритості та належно контролювати виконання умов угод ДПП, щоб забезпечити їх успішну реалізацію та виконання цілей держави.

Для реалізації ДПП в Україні необхідно створити сприятливу правову та інституційну базу, яка забезпечить захист інтересів держави

та приватних інвесторів. Зокрема, потрібно визначити механізми залучення інвесторів, встановити прозорі умови угод ДПП, розробити ефективні механізми контролю за їх реалізацією, а також забезпечити механізми врегулювання можливих спорів [4, с. 55–58].

Також необхідно створити умови для розвитку приватного сектору та підвищення його конкурентоспроможності. Це може бути досягнуто шляхом зниження адміністративних бар'єрів, спрощення процедур ведення бізнесу, забезпечення стабільності податкової політики та зменшення бюрократії.

Нарешті, важливо підвищувати інвестиційний клімат в Україні, щоб залучати іноземні інвестори. Для цього потрібно забезпечувати стабільність економічного та політичного середовища, розвивати інфраструктуру, сприяти розвитку освіти та науки, а також забезпечувати ефективний діалог між державою та бізнесом [5, с. 95–97].

Узагалі, ДПП може стати важливим інструментом для забезпечення розвитку економіки та уникнення дефолту в Україні, але його успішність залежить від багатьох факторів, включаючи правову та інституційну базу, ефективність управління проектами, контролю за виконанням умов угод та створення сприятливих умов для приватного сектору.

Доцільно зазначити, що державно-приватне партнерство може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, оскільки воно дозволяє залучати приватні інвестиції у важливі галузі економіки та забезпечувати їх ефективне використання за умов належного контролю з боку держави. Проте успішність реалізації ДПП залежить від багатьох факторів, включаючи правову та інституційну базу, ефективність управління проектами, контролю за виконанням умов угод та створення сприятливих умов для приватного сектору. Тому для успішного розвитку ДПП в Україні потрібно зробити значні зусилля з боку держави, бізнесу та суспільства в цілому. Зробити це можна шляхом створення прозорих та стабільних правових та регуляторних умов для ДПП, сприяння розвитку інфраструктури та послуг, необхідних для здійснення ДПП, а також забезпечення належної інформаційної підтримки для інвесторів та бізнесу. Крім того, важливим є залучення досвіду та експертизи з інших країн, які мають успішний досвід з реалізації ДПП, для того, щоб визначити найбільш ефективні підходи та методи [9, с. 96–105].

Крім того, потрібно забезпечити відкритість та прозорість у взаємодії держави та приватного сектору в рамках ДПП, щоб забезпечити взаємну довіру та сприяти розвитку довго-

строкових партнерських відносин між державою та бізнесом. Важливо враховувати, що ДПП не є універсальним рішенням для всіх галузей економіки та проектів. Для кожного проекту потрібно здійснити окремий аналіз ефективності та ризиків та визначити, чи буде ДПП найбільш оптимальним варіантом для його реалізації.

Отже, ДПП може стати ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, але для цього потрібно забезпечити належний правовий, інституційний та регуляторний фреймворк, розвивати необхідну інфраструктуру та послуги, залучати експертизу з інших країн та забезпечувати відкритість та прозорість у взаємодії держави та приватного сектору [7].

Також важливо забезпечити ефективний моніторинг та контроль за реалізацією проектів ДПП, щоб забезпечити їхню успішну реалізацію та досягнення поставлених цілей. Це можна здійснити шляхом встановлення чітких метрик успішності та відповідних механізмів моніторингу та звітності. Крім того, важливо забезпечити належний рівень захисту прав інвесторів та бізнесу в рамках ДПП, щоб забезпечити стабільність та довгостроковість партнерських відносин між державою та приватним сектором.

Важливо звернути увагу на вплив реалізації проектів ДПП на соціальну сферу та довкілля. Потрібно забезпечити додержання екологічних та соціальних стандартів та забезпечити належний рівень соціальної відповідальності з боку інвесторів та бізнесу.

Так, ДПП може бути ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, але для цього потрібно забезпечити належний правовий, інституційний та регуляторний фреймворк, розвивати необхідну інфраструктуру та послуги, залучати експертизу з інших країн та забезпечувати відкритість та прозорість у взаємодії держави та приватного сектору, ефективний моніторинг та контроль за реалізацією проектів ДПП, захист прав інвесторів та бізнесу, звернення уваги на вплив реалізації проектів на соціальну сферу та довкілля [4, с. 65–68].

Отже, на останок слід додати, що в Україні ДПП може стати ефективним механізмом уникнення дефолту в Україні, якщо будуть виконані всі необхідні умови і враховані всі ризики та можливості. Важливо забезпечити взаємовигідні умови для всіх сторін, використовуючи потенціал та досвід як державного, так і приватного сектору, щоб забезпечити стабільність та розвиток економіки країни.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши вищезазначене можна дійти висновку, що ДПП як механізм уникнення дефолту в Україні

є важливою для розуміння можливих шляхів покращення економічної ситуації в країні. Використання такого механізму може забезпечити необхідні інвестиції в інфраструктуру та інші галузі економіки, що може допомогти уникненню дефолту та підвищенню рівня життя громадян.

Аналізуючи переваги та недоліки ДПП в Україні, можна зробити висновок про те, що такий механізм може бути ефективним інструментом, якщо будуть забезпечені відповідні умови та контроль за його реалізацією. Необхідно забезпечити прозорість укладання договорів та забезпечення виконання зобов'язань сторонами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко О., Галанюк Л., Хорошко О. Державно-приватне партнерство в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2018р. С. 25–29.
2. Воробйова Ю. Державно-приватне партнерство: сутність, класифікація та переваги використання в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018 р. С. 40–44.

3. Гончарук Н. Проблеми розвитку державно-приватного партнерства в Україні 2017 р. С. 122–129.

4. Гребенюк В. Державно-приватне партнерство як інструмент залучення інвестицій у розвиток інфраструктури України. 2019 р. С. 55–68.

5. Луценко О., Ковальчук Н. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми та перспективи. 2018 р. С. 93–97.

6. Малашкіна О. Державно-приватне партнерство в Україні: особливості реалізації та проблеми розвитку. *Економіка та держава*. 2017 р. С. 85–89.

7. Матеріали конференції «Державно-приватне партнерство в Україні: досягнення та проблеми», яка відбулася в Національному університеті «Острозька академія» у 2018 р. URL: <http://conference.oa.edu.ua/dpp2018/>

8. Навчальний посібник з державно-приватного партнерства в Україні. Київ 2018р. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_18_3_79_uk.pdf

9. Павленко А., Іващенко О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. 2016 р. С. 96–105.

10. Стаття «Державно-приватне партнерство як механізм залучення інвестицій в енергетику України» на сайті Інституту енергетичних досліджень. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/2019/Analitika/Analitika_8-2019.pdf